

آزمون شبیه ساز نیمسال اول درس : جغرافیا	ساعت شروع :	تاریخ امتحان :	مدت امتحان :
نام و نام خانوادگی :	رشته : همه ی رشته ها	پایه ی دهم دوره ی متوسطه	تعداد صفحات : ۶ صفحه
آزمون شبیه ساز + پاسخنامه	جهت دریافت ۷ روز مشاوره و برنامه ریزی رایگان پادینو با شماره 02166906790 تماس بگیرید		
ردیف	سوالات		
	نمره		

جغرافیا

۱ از اردیبهشت تا مهرماه، تأثیر دما و رطوبت بر فعالیت‌های نظامی در ایران به چه شکل است؟

۲ دربارهٔ عوامل انسانی تغییردهندهٔ جلگه‌ها توضیح دهید.

۳ مرحلهٔ طرح سؤال و بیان مسئله از مراحل پژوهش در جغرافیا را توضیح دهید.

۴ اگر کشور ایران از شمال و جنوب به دریا راه نداشت:

الف چه تغییری در موقعیت نسبی آن از نظر ارتباطی به وجود می‌آمد؟

۵ زمان و نتیجهٔ ورود هریک از توده‌های هوا را بنویسید.

- تودهٔ هوای سرد و خشک سیبری:

- تودهٔ هوای سودانی:

- تودهٔ هوای مرطوب موسمی:

- تودهٔ هوای گرم و خشک:

۶ سرزمین‌های ناهموار ایران را دسته‌بندی کرده و بنویسید سرزمین‌های کوهستانی ایران به چند قسمت تقسیم شده‌اند؟

۷ نواحی شمالی و جنوبی ایران، به منابع بزرگ رطوبتی دسترسی دارند؛ اما چرا بارندگی در نواحی جنوبی کمتر است؟

۸ اهمیت دید ترکیبی یا کل‌نگری برای جغرافی‌دان چیست؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

۹ چرا در مناطق جنوبی کشور، که نزدیک آب‌های خلیج فارس و دریای عمان قرار دارد، بارش بسیار کم است؟

۱۰ با ذکر مثالی توضیح دهید که چگونه جغرافی‌دانان در مطالعه پدیده‌های جغرافیایی از دید ترکیبی یا کل‌نگری استفاده می‌کنند؟

۱۱ راه‌های مبارزه با ریزگردها چیست؟

۱۲ جلگه‌ها چگونه به وجود می‌آیند و عوامل تغییردهنده جلگه‌ها را به‌طور کامل شرح دهید؟

۱۳ مرز سیاسی را تعریف کنید و انواع مرزهای سیاسی را نام ببرید؟

۱۴ وارونگی دما به چه معنا است؟

۱۵ توده هوا چیست و کدام توده‌های هوا آب‌وهوای کشور ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟

۱۶ دلایل اهمیت خلیج فارس را توضیح دهید.

۱۷ محدوده منطقه کوهستانی شمالی ایران کجا است و یک مورد را به دلخواه شرح دهید؟

۱۸ به ترتیب دشت‌های نهاوند در استان همدان و کاکان در فارس، در اثر چه عواملی پدید آمدند؟

۱۹ درباره عوامل انسانی تغییردهنده زاگرس توضیح دهید.

۲۰ محدوده منطقه کوهستانی مرکزی ایران کجا است و ناهمواری‌های این منطقه را بیان کنید؟

۲۱ درباره عوامل انسانی تغییردهنده دشت‌ها توضیح دهید.

۲۲ وارونگی دما چیست و خطر آن را بنویسید.

۲۳ مراحل پژوهش در جغرافیا را مختصراً شرح دهید؟

۲۴ درباره عوامل طبیعی تغییردهنده دشت‌ها توضیح دهید.

۲۵ عوامل پیدایش ریزگردها چیست و پیامدهای آن چیست؟

۲۶ نقش عرض جغرافیایی را بر آب‌وهوای کشور ایران توضیح دهید؟

۲۷ ناهمواری‌های ایران طی کدام دوران‌های زمین‌شناسی پدید آمده است؟

۲۸ علل پیدایش دشت‌ها را با ذکر یک مثال برای هرکدام توضیح دهید.

۲۹ چرا فرضیه‌سازی یکی از مراحل حساس پژوهش است؟

۳۰ روابط متقابل انسان با محیط را به طور کامل شرح دهید؟

۳۱ تأثیر عامل عرض جغرافیایی بر آب‌وهوای کشور ایران را توضیح دهید.

۳۲ گزینه مناسب زیر انتخاب کنید.

الف به حالت آبی و زودگذر جو (هوا - آب‌وهوا) می‌گویند.

ب به محل قرارگرفتن هر پدیده در سطح کره زمین (موقعیت نسبی - موقعیت جغرافیایی) آن پدیده گفته می‌شود.

۳۳ درباره عوامل طبیعی تغییردهنده زاگرس توضیح دهید.

۳۴ جدول زیر را کامل کنید.

نام توده هوا	جهت نفوذ	اثر آب‌وهوایی
(الف)	شمال و شمال غربی	برف و باران در دوره سرما
مرطوب موسمی	(ب)	(ج)
(د)	غرب	بارندگی در دوره سرد

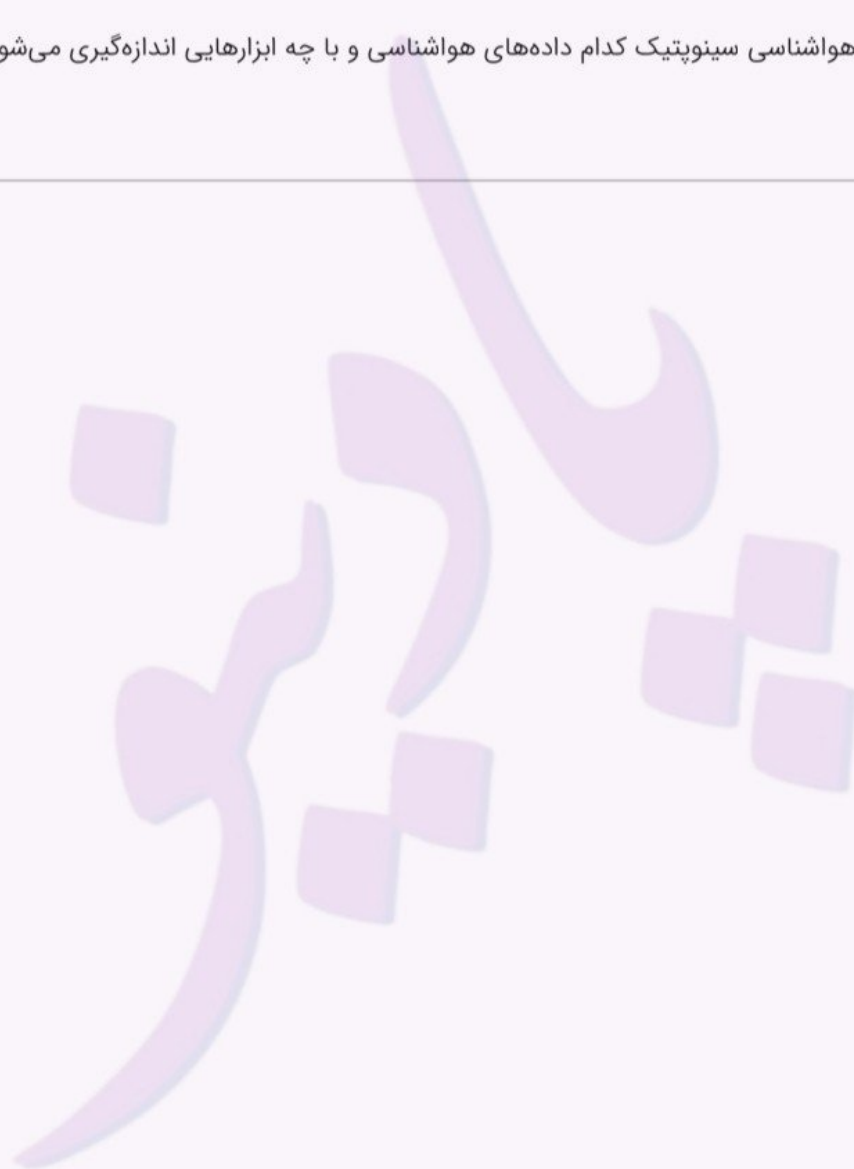
۳۵ آب‌وهوا چه تأثیری می‌تواند بر زندگی ما داشته باشد؟

۳۶ اگر عراق و سوریه بخشی از قلمرو ایران بودند؛ چه تغییر مثبتی در موقعیت نسبی ایران ایجاد می‌شد؟

۳۷ درباره عوامل طبیعی تغییردهنده جلگه‌ها توضیح دهید.

۳۸ موقعیت نسبی را تعریف کرده و از لحاظ موقعیت نسبی اهمیت خلیج فارس را بنویسید؟

۳۹ در ایستگاه‌های هواشناسی سینوپتیک کدام داده‌های هواشناسی و با چه ابزارهایی اندازه‌گیری می‌شوند؟

آزمون شبیه ساز نیمسال اول درس : جغرافیا	ساعت شروع :	تاریخ امتحان :	مدت امتحان :
نام و نام خانوادگی :	رشته : همه ی رشته ها	پایه ی دهم دوره ی متوسطه	تعداد صفحات : ۷ صفحه
آزمون شبیه ساز + پاسخنامه	جهت دریافت ۷ روز مشاوره و برنامه ریزی رایگان پادینو با شماره 02166906790 تماس بگیرید		
ردیف	پاسخنامه		
	نمره		

جغرافیا

۱ از اردیبهشت تا مهرماه، در استان‌های جنوب غرب و جنوب کشور دما و رطوبت بالا برای نیروهای نظامی مشکل ساز می‌شود. در صورتی که در همین دوره در مناطق شمالی و غربی، مثل آذربایجان و کردستان شرایط برای فعالیت نیروهای نظامی مطلوب است.

۲ در نواحی ساحلی انسان با اسکله سازی، بندر سازی، دیواره سازی، احداث جاده روی جلگه‌ها، تغییراتی ایجاد می‌کند. گسترش شهرها و روستاها باعث از بین رفتن اراضی کشاورزی و جنگلی و تغییرات وسیعی در نواحی ساحلی ایران و باعث می‌شود که طی چند دهه، چهره زمین در این مناطق تفاوت‌های اساسی پیدا کند.

۳ پژوهشگر برای دستیابی به شناخت و آگاهی از مسئله‌ای که در ذهنش پدید آمده است، ابتدا باید مسئله خود را به صورت واضح و روشن بیان کند. بهتر است صورت مسئله را به شکل سؤالی نوشته و از عبارات خبری یا جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود. در این مرحله، پژوهشگر از خود می‌پرسد انجام این پژوهش چه اهمیتی دارد؟ نکته مورد توجه در این مرحله این است که پژوهشگر باید پژوهش دیگران را مورد بررسی قرار دهد؛ به عبارت دیگر، مطالعه سابقه، پیشینه مسئله و نتایج پژوهش دیگران، مورد نیاز پژوهشگر است. او با این کار نسبت به موضوع، اطلاعات بیشتری پیدا می‌کند و مهم‌تر از همه، پی می‌برد سؤالی که برایش پیش آمده قبلاً پاسخ داده شده است یا خیر.

۴ الف پاسخ شناور

۵ توده هوای سرد و خشک سیبری: در دوره سرد وارد ایران شده باعث سردی و خشکی هوا در ماه‌های سرد و موجب بارش در سواحل خزر می‌شود.

توده هوای سودانی: گاهی در دوره سرد سال رطوبت دریای سرخ را به کشور ما می‌آورد و باعث بارندگی می‌شود. توده هوای مرطوب موسمی: برخی سال‌ها در دوره گرم از اقیانوس هند به ایران نفوذ و موجب باران‌های سیلابی در جنوب شرق ایران می‌شود.

توده هوای گرم و خشک: در تابستان هوای گرم را از عربستان به ایران وارد می‌کند و باعث افزایش شدید دما می‌شود.

۶ باتوجه به ناهمواری‌های ایران می‌توان گفت که: ۱- سرزمین‌های کوهستانی که اغلب بیش از هزار متر از سطح دریاهای آزاد ارتفاع دارند. ۲- سرزمین‌های هموار که شامل دشت‌ها و جلگه‌های کم‌ارتفاع در نواحی داخلی یا سواحل دریاها می‌شوند و سرزمین‌های کوهستانی شامل: ۱- منطقه کوهستانی شمال کشور ۲- منطقه کوهستانی غربی (زاگرس) ۳- منطقه کوهستانی مرکزی ۴- کوه‌های جنوب شرقی و شرق

۷ مهم‌ترین کمربندهای خشک و بیابانی کره زمین در اثر عامل پرفشار جنب حاره‌ای به وجود آمده است که کشور ما هم در داخل این کمربند خشک قرار دارد. عامل پرفشار جنب حاره‌ای در تابستان به داخل کشور پیشروی می‌کند و مانع ریزش بارش در دوره گرم سال در کشور می‌شود.

دید ترکیبی به جغرافی‌دان کمک می‌کند تا به‌طور همه‌جانبه و جامع، پدیده‌ها را با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان مورد مطالعه قرار دهد. به‌طورمثال جغرافی‌دان با هدف توسعه یک شهر، به مطالعه همه‌جانبه می‌پردازد و این مسائل را طرح و مطالعه می‌کند. ۱- با تهیه نقشه شهر، امکان گسترش فیزیکی شهر را بررسی می‌کند (نقشه‌خوانی)، ۲- با مطالعه بافت جمعیت شهر، میزان رشد آن و امکان مهاجرپذیری آن را حدس می‌زند. (جغرافیای جمعیت)، ۳- با مطالعه میزان منابع آب شهر، امکان توسعه شهر را پیش‌بینی می‌کند. (جغرافیای آب‌ها)

در اطراف مدار رأس‌السرطان، به دلیل سنگینی و فرونشینی هوا، کمربند پرفشار جنب حاره‌ای تشکیل می‌شود و دارای آب‌وهوای گرم و خشک است، که مانع از صعود هوا و تشکیل ابر و بارندگی می‌شود. مهم‌ترین کمربندهای خشک و بیابانی کره زمین در اثر عامل پرفشار جنب حاره‌ای به وجود آمده است که کشور ما هم در داخل این کمربند خشک قرار دارد.

به‌طور مثال جغرافی‌دان با هدف توسعه یک شهر به مطالعه همه جانبه می‌پردازد و مسائل زیر را مطرح می‌کند:

- ۱- با تهیه نقشه شهر امکان گسترش فیزیکی شهر را بررسی می‌کند. (نقشه‌خوانی)
- ۲- با مطالعه بافت جمعیت شهر میزان رشد آن و امکان مهاجرپذیری آن را حدس می‌زند. (جغرافیای جمعیت)
- ۳- با مطالعه میزان منابع آب شهر امکان توسعه شهر را پیش‌بینی می‌کند. (جغرافیای آب‌ها)

احیای تالاب‌ها و تأمین حقابه رودخانه‌های منطقه، اجرای طرح‌های مهار بیابان، تغییر در شیوه کشت و مدیریت صحیح آب در بخش‌های مختلف، روش‌های مناسبی است.

جلگه‌ها سرزمین‌های همواری هستند که از یک طرف به کوه‌ها و از طرف دیگر به دریاها و دریاچه منتهی می‌شود.

عوامل تغییردهنده جلگه‌ها عبارت‌اند از:

(الف) عوامل طبیعی: حرکات دریا (جزرومد، توفان‌های دریایی، سونامی، جریان‌های دریایی و نوسانات عمومی آب دریاها) این‌ها ازجمله عوامل طبیعی است که خواه ناخواه، مرتباً مناطق ساحلی را تغییر می‌دهند و همچنین رودهای طغیانی که به دریاها می‌ریزند نیز نهشته‌ها و آبرفت‌های فراوانی را بر جلگه‌های ساحلی تحمیل و مرتباً مکان و وسعت جلگه‌ها را تغییر می‌دهد.

(ب) عوامل انسانی: در نواحی ساحلی انسان با اسکله‌سازی، بندرسازی، دیواره‌سازی، احداث جاده روی جلگه‌ها تغییراتی ایجاد می‌کند. همچنین با گسترش شهرها و روستاها که باعث از بین رفتن اراضی کشاورزی و جنگلی و تغییرات وسیعی در نواحی ساحلی ایران شد که طی چند دهه، چهره زمین در این مناطق تفاوت‌های اساسی پیدا کند.

مرز مهم‌ترین عامل تشخیص و جدایی هر کشور از کشور همسایه است و نشان می‌دهد سرزمین یک کشور تا کجا امتداد دارد. مرزها شامل دریایی، خشکی، رودخانه‌ای و هوایی

در حالت عادی در لایه اولیه جو، (تروپوسفر) با افزایش ارتفاع از سطح زمین، دمای هوا کاهش می‌یابد؛ ازاین‌رو در شرایط عادی، هوای مجاور سطح زمین گرم‌تر و سبک‌تر از لایه‌های بالایی است و به‌راحتی می‌تواند به سمت بالا صعود کند و جابه‌جا شود. اما در ماه‌های سرد سال، وضعیت برعکس می‌شود، در این شرایط هوای سرد و سنگین‌تر در مجاورت زمین ساکن است و لایه هوای گرمی در بالای آن قرار می‌گیرد. در چنین شرایطی، حرکت صعودی و جابه‌جایی هوا صورت نمی‌گیرد و موجب افزایش آلودگی هوا در شهرهای بزرگ و نواحی صنعتی می‌شود.

حجم بزرگی از هوا است که ویژگی فیزیکی آن به خصوص از نظر دما و رطوبت، در سطح افقی در صدها کیلومتر تقریباً همسان باشد.

(الف) توده هوای سرد و خشک سیبری: در دوره سرد وارد ایران شده و باعث سردی و خشکی هوا در ماه‌های سرد و موجب بارش در سواحل خزر می‌شود.

(ب) توده هوای مرطوب موسمی: برخی سال‌ها در دوره گرم سال از اقیانوس هند به ایران نفوذ و موجب باران‌های سیلابی در جنوب شرق ایران می‌شود.

(پ) توده هوای مرطوب غربی: رطوبت دریای مدیترانه و اقیانوس اطلس در دوره سرما وارد ایران شده و موجب بارش باران و برف می‌شود.

(ت) توده هوای سودانی: گاهی در دوره سرد سال رطوبت دریای سرخ را به کشور ما می‌آورد و باعث بارندگی می‌شود.

(ث) توده هوای گرم و خشک: در تابستان هوای گرم را از عربستان به ایران وارد می‌کند و باعث افزایش شدید گرما می‌شود.

(۱) ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره آفریقا، اروپا و آسیا که در گذشته اهمیت داشته و اکنون نیز به عنوان حلقه‌ای از زنجیره حمل‌ونقل کالا و نفت، اهمیت خود را حفظ کرده است.

(۲) بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان، ذخایر باارزشی دارد، زیرا حدود ۶۶ درصد ذخایر نفت جهان و ۲۸ درصد ذخایر گاز طبیعی را در خود جای داده است.

(۳) درآمدها و دلارهای ناشی از صدور و فروش نفت خام، منطقه خلیج فارس را به صورت یکی از کانون‌های ثروتمند جهان درآورده است و این بازار مصرف بزرگ، آن را به کانون توجه صادرکنندگان کالاهای صنعتی و غیرصنعتی تبدیل کرده است.

(۴) این منطقه، ارزش فرهنگی و سیاسی دارد، زیرا خلیج فارس در مرکز و قلب ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام قرار دارد.

مجموعه این ارزش‌ها است که قدرت‌های جهانی را در گذشته و امروز متوجه خلیج فارس کرده است؛ زیرا تسلط بر تمام یا هریک از این موارد، موازنه قدرت را در جهان تغییر می‌دهد.

منطقه کوهستانی شمال کشور شامل: (الف) منطقه کوهستانی آذربایجان: دو رشته‌کوه ارسباران در شمال و رشته‌کوه مرزی ایران و ترکیه، شمال و غرب این منطقه را دربرگرفته است. علاوه بر این دو توده کوهستانی سهند و سبلان بر اثر فعالیت آتشفشانی به وجود آمده‌اند. (ب) منطقه کوهستانی تالش: کوهستانی تالش با جهت شمالی - جنوبی، منطقه آذربایجان را از کناره‌های دریای خزر جدا کرده است. شیب عمومی این کوه‌ها به سمت خزر بیش از منطقه آذربایجان است و آب‌های جاری از آن‌ها با سرعت به دریای خزر وارد می‌شود. (پ) منطقه کوهستانی البرز: کوه‌های البرز از تنگه منجیل شروع شده و در امتداد غربی- شرقی تا کوه‌های شاه‌کوه در نزدیکی شاهرود و گردنه بیلاق ادامه دارند و دامنه‌های این کوه‌ها معمولاً به سمت شمال یا جنوب است و در آن دره‌های وسیع و عمیقی هست که رودهایی چون چالوس و هراز در آن‌ها جریان دارند. بخش اعظم این چین‌خوردگی وسیع، حاصل کوهزایی موادرسوبی طی میلیون‌ها سال است. (ت) کوه‌های شمال خراسان: این کوه‌ها به شکل منظم و موازی در شمال شرقی ایران قرار دارند. از رشته‌کوه‌های مهم می‌توان هزار مسجد، آلاداغ و در اطراف نیشابور، بینالود را نام برد.

دشت نهاوند در استان همدان ناشی از انباشت مواد حاصل از فرسایش در نواحی پست و دشت کاکان در فارس هنگام چین‌خوردگی و در حد فاصل تاقدیس‌ها و یا در میان ناودیس‌ها ایجاد شده‌اند.

بر روی رودهای حوضه زاگرس، سدهای متعدد احداث شده است. این سدها برای جلوگیری از طغیان رودها، تولید برق آبی، تنظیم آب موردنیاز برای آبیاری اراضی کشاورزی، استفاده‌های صنعتی و یا تأمین آب موردنیاز شهرها و روستاها احداث شده است، همچنین شهرهای متعددی در کناره رودها گسترش یافته است که باعث برهم خوردن تعادل جریان رودها بر اثر دست‌کاری‌های انسانی (مثل دیواره‌بندی، مجراسازی، پل‌سازی، پوشاندن روی رودها و ورود فاضلاب‌های شهری) در نواحی شهری شده و رودها را وادار کرده است که در مناطق شهری از بستر تعیین‌شده تجاوز کنند و طغیان یا سیلاب را به شهرها تحمیل نمایند. نمونه‌های متعددی از این سیلاب‌ها در زاگرس در استان‌های لرستان و ایلام طی سال‌های اخیر مشاهده شده است. افزایش رسوبات، سبب گسترش سیلاب دشت‌ها می‌شود، و مجاری رودها را دچار تغییر می‌کند. احداث جاده‌ها، از بین بردن جنگل‌ها و استفاده نامناسب از اراضی کشاورزی در نواحی شهری و روستایی زاگرس همراه با گسترش شهرها و روستاها به ضرر دامنه‌ها، دره‌ها و دشت‌ها بوده است و از دیگر عوامل انسانی تغییر شکل ناهمواری‌ها در زاگرس، طی پنجاه سال اخیر به شمار می‌آید.

اگر سه نقطه کوه جغتای در خراسان رضوی، گردنه آوج در استان قزوین و قله کوه بزمان یا خضر زنده در سیستان و بلوچستان را به یکدیگر وصل کنید، مثلثی تشکیل می‌شود که منطقه کوهستانی مرکزی نامیده می‌شود. ناهمواری‌های این منطقه دو نوع است: بخشی کوه‌های چین‌خورده که به آن‌ها کوه‌های مرکزی گفته می‌شود و برخی توده‌های نفوذی آذرین که به آن‌ها کوه‌های منفرد مرکزی می‌گویند.

بهره‌برداری انسانی و تغییرات کاربری اراضی، بوته‌کشی و از بین بردن پوشش‌های گیاهی، دست‌کاری نابخردانه در مسیل‌ها و مجاری رودها، احداث جاده‌ها در مناطق حساس به دست‌کاری‌های انسانی و بهره‌برداری وسیع از معادن و منابع طبیعی، از دیگر عواملی است که می‌تواند فرسایش را در دشت‌ها گسترش دهد.

با افزایش ارتفاع، دمای هوا کاهش می‌یابد، از این‌رو در شرایط عادی، هوای مجاور سطح زمین گرم‌تر و سبک‌تر از لایه‌های بالایی است و به راحتی می‌تواند به سمت بالا صعود کند و جابه‌جا شود، اما در ماه‌های سرد سال، وضعیت برعکس می‌شود، در این شرایط، هوای سرد و سنگین در مجاورت سطح زمین قرار می‌گیرد و لایه هوای گرمی در بالای آن قرار می‌گیرد و حرکت صعودی و جابه‌جایی هوا صورت نمی‌گیرد و موجب افزایش آلودگی هوا در شهرهای بزرگ و نواحی صنعتی می‌شود که کودکان و سالمندان و بیماران قلبی نباید از خانه خارج شوند.

طرح سؤال و بیان مسئله: پژوهشگر ابتدا باید مسئله خود را به صورت واضح و روشن بیان کند. بهتر است صورت مسئله را به شکل سؤالی نوشته و از عبارات خبری یا جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود.

تدوین فرضیه: فرضیه‌سازی یکی از مراحل حساس پژوهش است و نقش راهنما دارد. پژوهشگر باتوجه به مسئله خود، پیشنهادها و خبرهای اولیه را در چارچوب مسئله پژوهش خود ارائه می‌کند.

جمع‌آوری اطلاعات: جغرافی‌دانان برای مطالعه و پاسخگویی به سؤالات خود به اطلاعات نیاز دارند که از دو روش استفاده می‌شود: الف) روش کتابخانه‌ای که در این روش از اطلاعاتی که قبلاً ثبت شده است استفاده می‌کند. ب) روش میدانی که پژوهشگر در این روش مجبور است به مکان مورد تحقیق برود با مراجعه به افراد یا محیط و برقراری ارتباط مستقیم با مکان مورد مطالعه به گردآوری اطلاعات بپردازد.

پردازش اطلاعات: پس از جمع‌آوری، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات، مرحله پردازش یعنی حذف اطلاعات غیرضروری و حفظ اطلاعات مرتبط با پژوهش و تجزیه و تحلیل اطلاعات آغاز می‌شود.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها: در مرحله آخر، پژوهشگر با نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات، پاسخ مسئله پژوهش را می‌یابد و ضمن ارائه دلایل علمی و منطقی به تأیید یا رد فرضیه خود می‌پردازد و در صورتی که فرضیه رد شد نباید پژوهشگر دلسرد شود و آن را بیهوده تلقی کند، بلکه این پژوهش به کسانی که با این سؤال مواجه شده‌اند پاسخ می‌دهد و از طرح سؤال دوباره آن جلوگیری می‌کند.

امروزه تغییرات اقلیمی که نشانه‌های آن را می‌توان تغییر در الگوی پراکندگی ریزش‌های جوی، بروز طوفان‌ها و خشکسالی‌ها دانست، نه تنها در بسیاری از مناطق جهان بلکه در کشور ما و در مناطق پست داخلی مشغول تغییر شکل ناهمواری‌های کنونی است. طوفان‌ها و بادهای شدید به فرسایش و جابه‌جایی مواد در دشت‌ها مشغول است و تپه‌های ماسه‌ای و دیگر پدیده‌های طبیعی مثل شوره‌زارها، بستر رودها و دشت‌های ریگی را از نظر وسعت و مکان تغییر می‌دهد. رودهای این مناطق نیز با طغیان‌های دوره‌ای خود، مواد را از جایی برمی‌دارد و در جای دیگری بر جای می‌نهد که شکل‌های تازه‌ای بر اثر آن‌ها ایجاد می‌شود.

عواملی چون کاهش ریزش‌های جوی، خشک شدن باتلاق‌ها و مدیریت ضعیف منابع آب در این مناطق، باعث شکل‌گیری این پدیده شده است. ریزگردها موجب عفونت‌های ریوی و اختلالات تنفسی در انسان می‌شوند و همچنین موجب آسیب‌رساندن به جنگل‌های زاگرس (جنگل بلوط) و کاهش میزان تولید محصولات کشاورزی شده و همچنین میدان دید را کاهش می‌دهد.

در مناطق جنوبی کشور، که در عرض‌های پایین جغرافیایی قرار دارند (به خط استوا نزدیک‌ترند)، زاویه تابش خورشید هنگام ظهر، نزدیک به عمود است و به همین دلیل در این نواحی، مقدار تابش خورشید بیشتر و هوا گرم‌تر است؛ مانند استان‌های هرمزگان و جنوب سیستان و بلوچستان، ولی در مناطق شمالی کشور که در عرض‌های بالای جغرافیایی قرار دارند و زاویه تابش خورشید مایل‌تر است، مقدار تابش کمتر و هوا سردتر است؛ مانند استان‌های آذربایجان غربی و شرقی. در کشور ما به‌طور میانگین، میزان دما از شمال به جنوب بیشتر می‌شود.

ناهمواری‌های ایران بیشتر طی دوران‌های اول تا سوم زمین‌شناسی پدید آمده است و پیدایش نهایی آن‌ها به اواخر دوران سوم زمین‌شناسی (سنوزوئیک) مربوط است، پس از آخرین تحولات در این دوران، طی دوره کواترنر ناهمواری‌های کشور ما شکل نهایی یافته و از آن پس تحت تأثیر عوامل فرسایش تغییر شکل می‌یابند.

برخی دشت‌ها در هنگام چین‌خوردگی‌ها و در حد فاصل تاقدیس‌ها و یا در میان ناودیس‌ها، ایجاد شده‌اند. (دشت کاکان در فارس).

بعضی از دشت‌ها بر اثر انباشت مواد حاصل از فرسایش در نواحی پست به وجود آمده‌اند. (دشت نهاوند در استان همدان). پاره‌ای از دشت‌ها حاصل انحلال مواد آهکی و هموارشدن زمین‌ها هستند. (مثل ماهی‌دشت کرمانشاه و دشت ارژن در فارس).

برخی از دشت‌ها از دوران‌های زمین‌شناسی بسیار قدیم بر جای مانده‌اند، اما در روی آن‌ها ناهمواری‌های جدید بر اثر فرسایش بادی ایجاد شده است (مثل دشت لوت).

زیرا فرضیه‌ها در هر پژوهش نقش راهنما را دارد و به فعالیت‌هایی که قرار است انجام شود جهت می‌دهد.

انسان و محیط دو عامل مهم در علم جغرافیا است. محیط طبیعی مجموعه‌ای متعادل است که با ورود انسان زمینه‌های تغییر در محیط را فراهم می‌سازد هوش و استعداد انسان به او در جهت تغییر کمک می‌کند تا از محیط خود بهره‌مند شود. در دهه‌های اخیر فناوری به کمک انسان آمده است و سبب شده است که انسان در محیط تأثیر بسیاری بگذارد به گونه‌ای که انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه محیط طبیعی تبدیل به محیط جغرافیایی می‌شود. مانند: ساخت خانه‌های بادگیر در استان یزد

در مناطق جنوبی کشور، که در عرض‌های پایین جغرافیایی قرار دارند (به خط استوا نزدیک‌ترند)، زاویه تابش خورشید هنگام ظهر، نزدیک به عمود است و به همین دلیل در این نواحی، مقدار تابش خورشید بیشتر و هوا گرم‌تر است؛ مانند استان‌های هرمزگان و جنوب سیستان و بلوچستان. ولی در مناطق شمالی کشور که در عرض‌های بالای جغرافیایی قرار دارند و زاویه تابش خورشید مایل‌تر است، مقدار تابش کمتر و هوا سردتر است؛ مانند استان‌های آذربایجان غربی و شرقی. در کشور ما به‌طور میانگین، میزان دما از شمال به جنوب بیشتر می‌شود.

رودهای بسیاری از زاگرس سرچشمه می‌گیرند. جریان آب در این رودها به علت تغییرات اقلیمی، دچار نوساناتی شده و از حالت منظم به حالت نامنظم و طغیانی تغییر شکل داده است. ریزش‌های جوی شدید، کوه‌ها را فرسایش می‌دهد و مواد آن در دسترس این رودها قرار می‌گیرد. به نظر می‌رسد طی سه دهه اخیر، طغیان در رودهای حوضه زاگرس بیش از گذشته شده و در پی آن، حمل رسوب توسط رودها به تشکیل شکل‌های جدیدی از ناهمواری منجر شده است. طوفان‌های گرد و غبار از دیگر عواملی است که هم طبیعت و هم انسان در منطقه زاگرس در ایجاد و گسترش آن‌ها مؤثر است. طی سی سال اخیر، وقوع طوفان‌ها در این منطقه بیشتر شده است و انتظار می‌رود در استان‌های زاگرسی (مثل خوزستان، لرستان و ایلام) افزایش یابد.

هرچند پیشرفت فناوری تأثیر عوامل آب‌وهوایی بر شیوه زندگی انسان را کمتر کرده، ولی هنوز هم آب‌وهوا مهم‌ترین عوامل کنترل‌کننده فعالیت‌های روزانه و همچنین طولانی‌مدت زندگی انسان است. آب‌وهوا بر نوع کشاورزی، معماری، سیستم‌های حمل‌ونقل، تراکم جمعیت و سلامتی انسان نیز تأثیر دارد و علاوه بر آن، بر نوع لباس پوشیدن و یا انتخاب نوع مسکن و یا نوع کار و... نیز مؤثر است.

می‌توانست بسیار اثرگذار باشد عراق دارای دو رود پرآب دجله و فرات، منابع نفت و تولید خرما می‌باشد و سوریه نیز به دریای مدیترانه راه دارد که می‌توان از آن طریق به اروپا نزدیک شد، که جهت تولید و تجارت و صادرات بسیار دارای اهمیت می‌باشد. این کشور از مناطق مهم و حساس خاورمیانه می‌باشد.

حرکات دریا (جزرومد، طوفان‌های دریایی، سونامی، جریان‌های دریایی و نوسانات عمومی آب دریاها) از جمله عوامل طبیعی است که خواه ناخواه، مرتباً مناطق ساحلی را تغییر می‌دهند. رودهای طغیانی که به دریاها می‌ریزد نیز نهشته‌ها و آبرفت‌های فراوانی را بر جلگه‌های ساحلی، تحمیل و مرتباً مکان و وسعت جلگه‌ها را دچار تغییر می‌کند.

محل قرارگیری هر مکان، نسبت به پدیده‌های طبیعی یا انسانی پیرامون خود، موقعیت نسبی آن مکان است. ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره آفریقا، اروپا و آسیا که در گذشته اهمیت داشته و اکنون نیز به‌عنوان حلقه‌ای از زنجیره حمل‌ونقل کالا و نفت، اهمیت خود را حفظ کرده است. بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان، ذخایر باارزشی دارد. درآمدها و دلارهای ناشی از صدور و فروش نفت خام، منطقه خلیج فارس را به‌صورت یکی از کانون‌های ثروتمند جهان درآورده است و این بازار بزرگ مصرف، آن را به کانون توجه صادرکنندگان کالاهای صنعتی و غیرصنعتی تبدیل کرده است. این منطقه، ارزش فرهنگی و سیاسی دارد، زیرا خلیج فارس در مرکز و قلب ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام قرار دارد.

دما، بارش و فشار هوا از مهم‌ترین داده‌های هواشناسی هستند که در ایستگاه‌های هواشناسی سینوپتیک (هم دیدبانی) در نقاط مختلف کشور، هم‌زمان با دستگاه‌هایی مانند دماسنج، باران‌سنج و فشارسنج اندازه‌گیری می‌شوند.

